

1. Obiekt

PAŁAC

2. Czas powstania

1901 - 1903

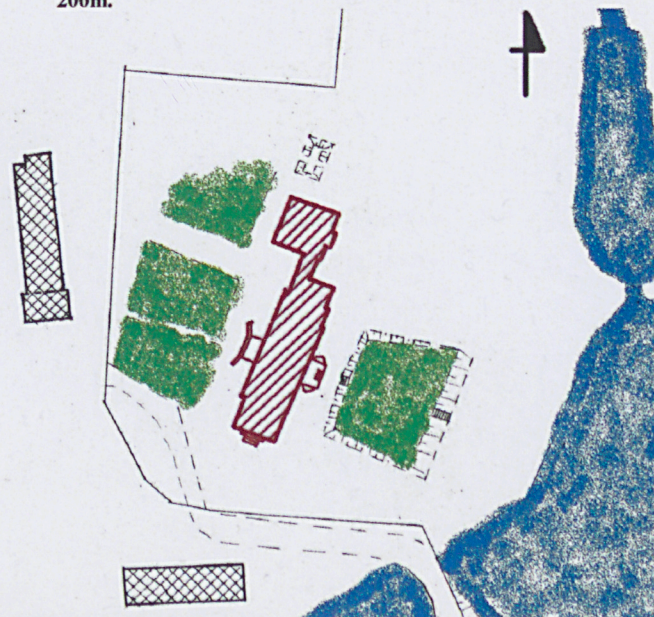
3. Miejscowość

ZABORÓW

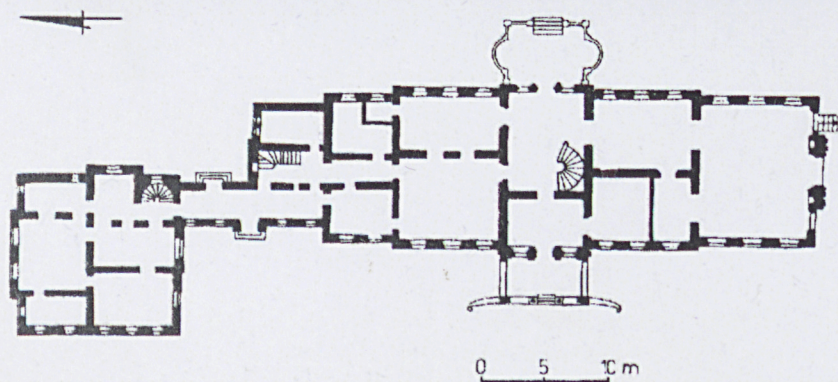
11. Widok elewacji frontowej; orientacja 1: 20000; rzut 1:800; sytuacja 1:2000;

200m.

20m.

0 5 10 m

4. Adres

ul. Kościelna 6
dz. ew. nr 15/1

5. Przynależność administracyjna

Województwo: Mazowieckie

Gmina: Leszno

Powiat: Warszawski Zachodni

6. Poprzednie nazwy miejscowości

j. w.

7. Przynależność administracyjna
przed 1 stycznia 1999 roku

województwo Stołeczne

powiat Pruszków

8. Właściciel i jego adres

j. w.

9. Użytkownik i jego adres

j. w.

10. Rejestr zabytków

1118/500

z dn. 23.03.1962

Zaborów był ośrodkiem majątku ziemskiego wzmiankowanego już w Średniowieczu, ostatecznie ukształtował się w XIX i XX wieku. Istniejący pałac został zlokalizowany prawdopodobnie w miejscu poprzedniego obiektu.

Zabytkowy zespół tworzą: eklektyczny pałac, zabudowania folwarczne zlokalizowane w jego sąsiedztwie (wozownia, stajnia, spichlerz, stodoła, obora), zabudowania mieszkalne (oficyna w sąsiedztwie pałacu oraz budynek zamykający oś pałacu na południowym wschodzie) oraz rozległe założenie parkowe.

Projekt pałacu został w 1901 roku zamówiony przez Leona Feliksa Goldstanda w spółce architektonicznej **Franciszka Bogusława Lilpopa i Karola Jankowskiego**. Budowę rozpoczęto w 1901 roku, zakończono w 1903.

Po drugiej wojnie światowej majątek przejął skarb państwa. Teren wraz z zabudowaniami był włączony do PGR Zaborówek. Od 1966 roku w pałacu mieścił się „Dom Dziennikarza” R. S. W. „Prasa – Książka – Ruch” (Dom Pracy Twórczej Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich). W 1994 zespół został kupiony od gminy Leszno przez dawną właścicielkę panią [REDAKTOWANE]. Obecnie majątek jest w rękach jej spadkobierców.

styl: eklektyzm z elementami secesyjnymi i „swojskimi”

Sytuacja: Zespół pałacowo parkowy położony około 16 km na północny zachód od Warszawy, na północ od drogi Warszawa - Leszno. Od strony południowo-wschodniej – wieś Zaborów, od północy Kampinoski Park Narodowy. Budynek pałacu stanowi centrum założenia, prowadzi do niego droga gruntowa (ul. Kościelna) wytyczona na północ od głównej drogi, na wysokości kościoła. Budynek umieszczony w zabytkowym parku, od północy i wschodu otoczony kanałami i stawami. Zabudowania folwarczne od zachodu i północnego zachodu. Do głównej bryły pałacu dołączono od południa oranżerię, od północy pawilon kuchenny poprzedzony łącznikiem. Elewacja frontowa skierowana na zachód, ogrodowa na wschód.

Konstrukcja i materiał: Budynek murowany z cegły ceramicznej, pełnej, na zaprawie wapienno cementowej Ceglane fundamenty. Tynkowany (tynk cementowo wapienny), elewacje o bogatej dekoracji sztukatorskiej.

Nad piwnicą sklepienie ceglane. Nad pierwszą kondygnacją stropy ceramiczne: odcinkowe oraz Kleina, w holu głównym strop drewniany belkowy. W pozostałych pomieszczeniach, na II i III kondygnacji, stropy drewniane z tynkowaną podsufitką. Wieża dachowa: drewniana o konstrukcji krokwiowo stolcowej mansardowej. Dach mansardowy, pokryty płaską blachą ocynkową położoną na tzw. „karo”.

Posadzki: W holu głównym podłoga pokryta płytami marmurowymi ułożonymi w szachownicę. W pozostałych pomieszczeniach drewniany parkiet. W oranżerii płytki ceramiczne. W pawilonie kuchennym w przyziemiu i w łączniku terakota, na wyższych kondygnacjach deski.

Reprezentacyjna klatka schodowa zlokalizowana jest w holu głównym; drewniana, jednobiegowa, łączy pierwszą i drugą kondygnację. Posiada drewnianą, tralkową barierkę i pochwyt z tego samego materiału. Dwie pozostałe klatki schodowe: usytuowana w północno-wschodniej części budynku głównego, przylegająca do łącznika oraz zlokalizowana w południowo-wschodnim narożniku pawilonu kuchennego – o konstrukcji żelbetowej, stopnie z szarego lastriko, barierka z prętów stalowych, poręcz drewniana.

Stolarka drzwiowa: drewniana, płycinowa, częściowo szklona. W budynku głównym zachowało się wiele oryginalnych klamek i zaślepek na dziurki od klucza. Główne drzwi wejściowe dębowe, dwuskrzydłowe, zamknięte łukiem półkolistym, płycinowe, o bogatej dekoracji płaskorzeźbionej i owalnym okienku umieszczonym w każdym ze skrzydeł. Drzwi wejściowe do oranżerii typu porte fenêtre o drewnianych ramiakach, dwuskrzydłowe ze szczeblinami krzyżowymi, zwieńczone półkolistym nadświetlem z dekoracją na szprosach. Drzwi na taras, na elewacji ogrodowej, płycinowe przeszkłone, dwuskrzydłowe, podzielone szczeblinami; z symetrycznymi witrynami wydzielonymi pilastrami; zwieńczone półkolistym nadświetlem ze szprosami. Zachowane okiennice wewnętrzne. W pomieszczeniach oryginalne, wachlarzowe, dwuskrzydłowe, sześciopanelowe drzwi wejściowe do oranżerii oraz dwuskrzydłowe, czteropanelowe drzwi wachlarzowe z fazowanymi szybami prowadzące z holu głównego do południowej części budynku.

Stolarka okienna: drewniana, skrzynkowa, dwuskrzydłowa. W przyziemiu i w ryzalicie frontowym w pierwszej kondygnacji, w nadświetlu skrzydło uchylne. W łączniku i częściowo w pawilonie kuchennym okna jednoskrzydłowe. W ryzalicie wieżowym trzyskrzydłowe ze szprosami. W oranżerii duże okna dwuskrzydłowe ze szczeblinami krzyżowymi i półkolistym nadświetlem oraz niewielkie okulusy w dymnikach o kształcie zbliżonym do podkowy. Zachowane oryginalne okucia (zawrotnice). Parapety metalowe.

c.d. na załączniku nr 1

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
9515,35 m ³	1205,66 m ²	Funkcje mieszkaniowe.	Funkcje mieszkaniowe,
18. Prace budowlane i konserwatorskie		19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)	
<ul style="list-style-type: none"> • 1962 - remonty w parku i pałacu (nieznany zakres); • 1967-69 - adaptacja pałacu na „Dom Dziennikarza” • 1975 - remont przeprowadzony przez PKZ (roboty budowlane, sanitarne, elektryczne); • 1977 – rewaloryzacja parku; • 1994-2005 – prace prowadzone przez właścicieli, m. in: renowacja elewacji, konserwacja stolarki okiennej, bieżące naprawy. 		<p>Dobry. Właściciele przeprowadzają stopniowo prace remontowe i konserwatorskie w budynku.</p>	
		20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Inwentaryzacja architektoniczno - konstrukcyjna, Pracownia Dokumentacji Technicznej Spółdzielnia Pracy „BAK”, Warszawa 1967 (archiwum WUOZ).

Teczka obiektu (archiwum WUOZ).

22. Bibliografia

T. S. Jaroszewski, W. Baraniewski, *Pałace i dwory w okolicach Warszawy*, Warszawa 1992.

J. Roguska, *Karol Jankowski. Architekt warszawski początku XX wieku. Życie i twórczość*, Studia i Materiały do Teorii i Historii Architektury i Urbanistyki, t. XIV, Warszawa 1978.

M. P. Smoktunowicz, *Opinia na temat zespołu zabytkowego w Zaborowie*, Ośrodek Dokumentacji Zabytków, Zespół Ekspertów ds. Architektury, Urbanistyki i Krajobrazu Kulturowego, Warszawa 14 maja 1996 roku.

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował: **Program komputerowy karty - Word for Windows - BSIDZT S. Januszewski**

tekst   Maciej Warchoń, 2005 r.

plany, rysunki   Maciej Warchoń, 2005 r.

zdjęcia   Maciej Warchoń, 2005 r.

miejsce przechowywania negatywów   archiwum autora karty

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Nr 1 – opis c. d. ,dokumentacja rysunkowa

Nr 2 - dokumentacja fotograficzna

Nr 3 - dokumentacja fotograficzna

Nr 4 - dokumentacja fotograficzna

1. Miejscowość ZABORÓW, ul. Kościelna 6	2. Obiekt Pałac	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) Opis c. d., rzut 1:300 (verte)
---	---------------------------	--

Rzut i bryła: Budynek główny na rzucie prostokąta, przyziemie o nieregularnym układzie dwutraktowym, z sienią i dwukondygnacyjnym holem głównym na osi oraz z symetrycznie umieszczonymi pomieszczeniami reprezentacyjnymi. Na pierwszym piętrze i w mansardzie układ dwupółtraktowy. Obiekt trójkondygnacyjny, podpiwniczony, najwyższa kondygnacja w mansardzie. Ryzalit usytuowany w części środkowej, zaznaczony od frontu i na elewacji ogrodowej. Balkon wsparty na kolumnach i filarach poprzedza główne wejście do budynku, taras z tralkową balustradą i schodami do parku jest usytuowany przed ryzalitem ogrodowym.

Jednokondygnacyjna oranżeria, na rzucie zbliżonym do kwadratu, przylega do budynku głównego od południa. Kryta dachem mansardowym ze świetlikiem w części centralnej. Łącznik, o zróżnicowanej wysokości (dwie pełne kondygnacje od strony budynku głównego, jedna z niewielkim poddaszem przy pawilonie), rozwiązany uskokowo, o mansardowym dachu. Zapewnia pozorną symetrię (równoważy bryłę umieszczoną na drugim krańcu obiektu - oranżerię). Pawilon kuchenny - najbardziej wysunięta na północ część pałacu, na rzucie kwadratu, z ryzalitami zaznaczonymi na elewacjach: wschodniej, południowej i północnej. Obiekt trójkondygnacyjny, podpiwniczony, najwyższa kondygnacja w mansardzie. Na elewacji południowej, na osi sąsiadującej z łącznikiem, wieżyczka z barokowym hełmem.

Elewacje wszystkich części pałacu uzyskały bogatą, eklektyczną dekorację. Elewacja frontowa budynku głównego dziewięcioosiowa, z trójosiowym ryzalitem w części środkowej, mieszczącym główne wejście w osi piątej. Ryzalit poprzedzony gankiem wspartym na narożnych filarach, o formie zbliżonej do portyku (na elewacji symetryczne pilastry obejmują drzwi i takie same przylegają do narożnych filarów ponadto naprzeciw wejścia usytuowano dwie kolumny). Nad gankiem taras o tralkowej balustradzie. Podziały poziome podkreślone gzymsami, w II kondygnacji pełnym belkowaniem, w ryzalicie fryz dekorowany głowami lwów i girlandami. Boniowany parter przepruty otworami okiennymi o obramieniach z motywem grzybów borowików. W ryzalicie frontowym okna i drzwi wejściowe w oprofilowanych arkadach (pilastry zwieńczone łukiem z zaznaczonym zwornikiem). Otwory drugiej kondygnacji w opaskach z uszakami oraz dekoracyjnym zwieńczeniem ze wstęgą; parapet oparty na mięsistych wolutach. Bogato zdobione, metalowe lukarny mansardy, podparte wolutami, zamknięte łukiem odcinkowym, z kartuszem w zwieńczeniu i girlandami. Ryzalit zwieńczony attyką i szczytem z okulusem w dekoracyjnym obramieniu z wkomponowaną maską. Podobnie rozwiązana elewacja ogrodowa, odmiennie ukształtowany ryzalit. Drzwi stanowiące wyjście na taras wydzielone od sąsiadujących witryn pilastrami z maskami na kapitelach, twarz kobiety umieszczona również w zworniku arkady zamykającej nadświetle. Szczyt ryzalitu z oknem prostokątnym. Na pierwszej i drugiej kondygnacji oraz w przyziemiu ryzalitu narożne bonie.

Elewacje oranżerii posiadają najbogatszą dekorację sztukatorską. Trójosiowe, symetryczne elewacje wschodnia i zachodnia ukształtowane w taki sam sposób: rozczłonkowane boniowaniem, zwieńczone belkowaniem i tralkową attyką. Okna w oprofilowanych arkadach z zaznaczonym zwornikiem znajdują się w prostokątnych płycinach, w narożach których umieszczono wieńce laurowe i gałęzie oliwne. Na każdej osi dymnik o kształcie przypominającym podkowę, z małym okulusem. Elewacja południowa trójosiowa, symetryczna z dekoracyjnym portalem usytuowanym po środku. Porte fenêtre umieszczone w arkadzie z maską na zworniku i girlandami, frankowane boniowanymi ryzalitami. Na każdym znajdują się dwa jońskie pilastry z ozdobnym kartuszem na trzonie i girlandami na kapitelu. Powyżej zagierowne belkowanie oraz szczyt zamknięty łukiem odciętym z okulusem w wieńcu laurowym otoczonym mięsistym akantem i dekoracją roślinną. Osie skrajne rozwiązane w taki sam sposób, jak na elewacjach wschodniej i zachodniej.

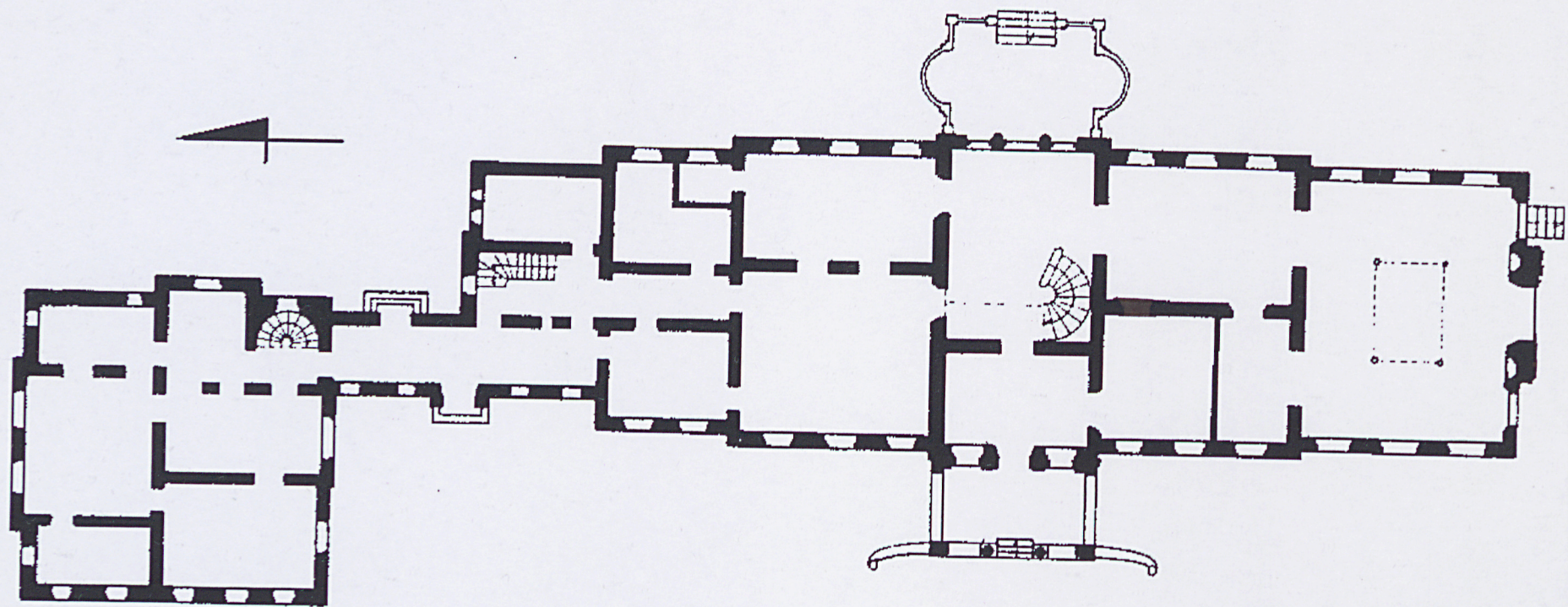
Elewacje pawilonu kuchennego i łącznika o najskromniejszej dekoracji. W pierwszej kondygnacji boniowane narożniki pawilonu oraz ryzalitów. Na drugiej dekoracyjne opaski obramień okiennych. Mansarda przepruta lukarnami zamkniętymi łukiem odcinkowym. Ryzalit wieżowy z dekoracyjnymi obramieniami okiennymi, w trzeciej kondygnacji arkadą z kartuszem (z datą 1903) otoczonym rogami obfitości i przewiązanym girlandą. Elewacja ogrodowa łącznika z boniowaniem na narożnikach i wokół drzwi; od frontu pięcioosiowa z pasami boniowania i środkową osią z drzwiami wejściowymi, zwieńczoną szczytem dekorowanym girlandą. W mansardzie niewielkie lukarny z okulusami.

Wnętrza, wyposażenie: W budynku głównym pierwotny układ pomieszczeń. Zachowane z niewielkimi zmianami wnętrze dwukondygnacyjnego holu głównego, o marmurowej posadzce oraz drewnianym stropie z kasetonami dekorowanym na belkach ornamentem cekinowym. Wewnątrz holu znajduje się opisana powyżej reprezentacyjna klatka schodowa. Wnętrze oranżerii oparte na czterech żeliwnych słupach o dekoracyjnym cokole i zwieńczeniu, wtórnie usytuowano na nich lampy. Zachowana pierwotną posadzka – płytki ceramiczne i sufit, na który składa się dziewięć płycin wydzielonych pasami ornamentu cekinowego oraz dekorowana faseta.

Instalacje: elektryczna, wod – kan., centralne ogrzewanie.

wysokość 12,03 m.

0 5 10 M

1. Miejscowość

ZABORÓW, ul. Kościelna 6

2. Obiekt

PAŁAC

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna, elewacje budynku głównego

elewacja frontowa, portyk wejściowy

główne drzwi wejściowe

okno przy wejściu

zwieńczenie

lukarna

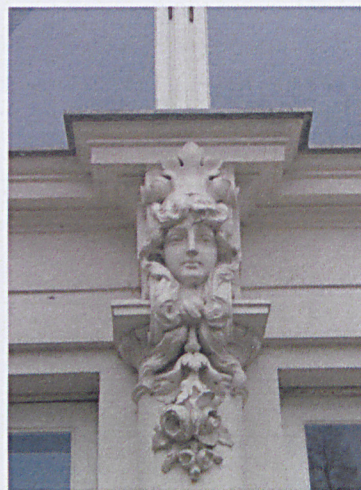

okno pierwszej kondygnacji

okno parteru

zwieńczenie =>

<= wyjście ogrodowe

elewacja ogrodowa

1. Miejscowość

ZABORÓW, ul. Kościelna 6

2. Obiekt

PAŁAC

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna elewacje oranżerii, pawilonu kuchennego i łącznika

oranżeria

Wkładkę założył: Maciej Warchoń, listopad 2005 r.

łącznik =>

<= pawilon kuchenny

1. Miejscowość

ZABORÓW, ul. Kościelna 6

2. Obiekt

PAŁAC

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

dokumentacja fotograficzna, wnętrza

holl

oranżeria

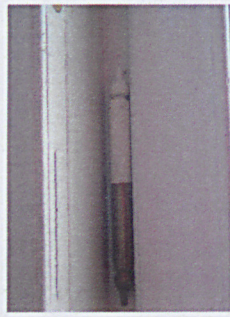

<= boczna klatka schodowa

stolarka

<= dekoracja fasety i sufitu

strop odcinkowy=>

